

CULTUUR

WILFRIED DE JONG SPEELT DE NAR IN KING LEAR

„Als de branieschopper die ik was, schold ik dertig jaar geleden op klassiekers zoals die van Shakespeare. Ik vond het onzin en schopte er maar wat graag tegenaan”, bekent Wilfried de Jong. Toch speelt hij nu de komende maanden bij Toneelgroep Maastricht de rol van de Nar in *King Lear*.

door Esther Kleuver

Presentator, theatermaker en schrijver Wilfried de Jong (60) lijkt nergens zijn hand voor om te draaien. Ruim tien jaar lang vormde hij samen met Martin van Waardenberg het fysieke, controversiële theaterduo Waardenberg en De Jong, maar hij lijkt net zo makkelijk een tv-programma als *24 uur met...* te presenteren, koning Willem-Alexander te interviewen of boeken te schrijven.

Het was echter de voorstelling *We free kings* die hij vorig jaar samen met de Vlaamse acteur Wim Opbrouck bij NT Gent maakte, die hem op het pad van Shakespeare zette. Hij had met Opbrouck in de film *Ventoux* (2015) gespeeld en hun gezamenlijke liefde voor onder andere de jazz, dreef hen het theater in. Een recensent sprak toen al over een 'Shakespeare-aanse touch', dus wellicht dat regisseur Servé Hermans daarom na het zien van dat stuk aan De Jong dacht voor de rol van de Nar.

„Toen ik het woord nar hoorde, dacht ik in eerste instantie: oh god”, vertelt De Jong. „Ik ben niet perse grappig op het toneel en ik heb het ook niet zo op mannen met van die belletjes op hun hoofd. Bovendien ben ik iemand die graag origineel bezig is. Ik ben nu eenmaal geen traditioneel acteur en ik wil er graag mijn eigen dingen in kunnen stoppen. Het moet vooral niet te stoffig zijn. Ik was toch een beetje bang dat ik braaf op een kruisje

Plek veroveren tussen topacteurs

moest gaan staan om mijn tekst te zeggen. Gelukkig maakte Servé me al snel duidelijk dat het geen traditionele *King Lear* zou worden, maar zeker ook niet zo freakerig dat je er niks meer van begrijpt. En dat ik veel ruimte zou krijgen om zelf invulling te geven aan mijn rol.”

'Het moet vooral niet te stoffig zijn'

En daar kon Wilfried de Jong, die niet vies is van een uitdaging, geen nee tegen zeggen. Hoewel hij zich tijdens het leren van zijn tekst wel eens achter de oren gekrabbeld heeft. „Onzekerheid is mijn tweede natuur. Daar blijf ik altijd last van houden. Maar ik heb ook geleerd dat dat een zegen is. Dat die zoektocht naar hoe je iets moet doen ook vrijwel altijd resultaat oplevert. Als ik terugkijk op mijn carrière, dan denk ik bij mezelf: dat je dat ooit hebt gedurfd. Live televisie, live radio, maar ook humor maken,

wat best ingewikkeld is. Met lef interviewen en steeds weer met iets nieuws beginnen. En toch zijn die stappen achteraf gezien voor mij steeds best logisch geweest.”

In *King Lear* wil de oude koning Lear (Huub Stapel) zijn rijk verdelen onder zijn dochters Goneril, Regan en Cordelia. Hij vraagt aan hen hoeveel zij van hem houden, maar Cordelia weigert de vleierij van haar oudere zussen te overtreffen en wordt ver-

stoten. „Voor mij gaat het over macht en machteloosheid, familie, haat, vriendschap, miscommunicatie, over eenzaamheid en de dood. Vooral de dood houdt me altijd erg bezig. Daar gaat het ook vaak over in mijn eigen werk of wanneer ik mensen interview. Je kunt het leven nog zo licht spelen, je dromen zijn toch altijd behoorlijk zwart. Dat grote onbekende fascineert me. Mijn Nar is dan ook niet vrolijk, eerder cynisch en filosofisch. Hij houdt Lear een spiegel voor. Als je zo doorleeft, ga je richting het einde, waarschuwt hij hem.

Samen met Martin van Waardenberg vormde De Jong tien jaar lang een spraakmakend theaterduo.
FOTO CLEMENS RIKKEN

En Lear sterft inderdaad, van verdriet.”

Die fascinatie voor de donkere kant van het leven, is letterlijk terug te zien in de voorstelling, want het bleef voor Wilfried de Jong niet bij het spelen van de Nar. Samen met Tim Scheffer creëerde hij eveneens het vrij donkere toneelbeeld vanuit de kernthema's bunker, bos en grond, geïnspireerd door de zwart-wit fotografie uit het fotoboek *Atlantic Wall* van Stephan Vanfleteren. „Je kunt me niet erger

straffen dan me in mijn vakantie mee te slepen naar een kasteeltje. Ik heb daar helemaal niks mee. Dus van kantelen op het toneel moest ik niks hebben. Ik houd van abstractie, dus ons

'Mooi palet kwaliteiten'

decor is best zwartig. Ik mag dan veel milder tegenover Shakespeare staan dan dertig jaar geleden, ik vind wel dat je er je eigen interpretatie op los moet laten en er

een nieuwe versie van moet maken. Al moet je ondertussen ook dienstbaar blijven aan het oorspronkelijke kunstwerk.”

De Jong componeerde samen met Elisabeth De Loore, die tevens de rol van Cordelia speelt, overigens ook nog de muziek voor de voorstelling. Die voeren zij samen uit op het toneel op contrabas, vibrafoon en percussie. „Als Servé dan zei: 'doe nu de oorlog in je eentje', dan zag ik dat vooral als een uitdaging. Je kunt ook moeilijk zes tegen zes met houten zwaarden een hele veldslag uit gaan voe-

Wilfried de Jong over zijn rol: „Mijn Nar is niet vrolijk, eerder cynisch en filosofisch.”

FOTO BEN VAN DUIN

ren”, lacht hij.

Die combinatie van lef en veelzijdigheid maakte het ongetwijfeld makkelijker om een plek te veroveren tussen topacteurs als Huub Stapel, Dirk Roofthoof, Sylvia Poorta en Porgy Franssen. Hij geeft toe dat hij zich wel even geïntimideerd voelde door al die grote namen. „Datzelfde had ik toen ik met Wim Opbrouck ging werken. In België is hij toch een soort van halfgod. Zij beheersen natuurlijk dat hele spectrum van het spel, maar zij spoorden mij juist aan en respecteren ook wat ik al gedaan heb. Ik heb weer iets anders te bieden en Servé heeft een mooi palet aan mensen met verschillende kwaliteiten samengesteld.”

In 2020 gaat hij opnieuw met Wim Opbrouck een voorstelling maken onder de paraplu van Toneelgroep Maastricht. „Maar eerst ga ik, als ik op 12 december mijn laatste *King Lear* heb gespeeld, een nieuw boek schrijven. Fictie.”

'King Lear' staat vanavond in de Leidse Schouwburg. Premiëre 6 okt. in Maastricht. Tournee t/m 12 december. Info: toneelgroepmaastricht.nl